

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ

ક્રિમિનલ મેસ્સે. એપ્લીકેશન (ફોર એડિશનલ એવિડન્સ) નં. ૭/૨૦૧૯

ઈન

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૪૯/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ જે.બી. પારડીવાલા

સહી/-

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ એ.સી. રાવ

સહી/-

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	હા
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	હા
૩.	શું લોર્ડશીપ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	ના
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના

=====

અસીમ ઉર્ફે મુનમુન ઉર્ફે આસિફ અબ્દુલકરીમ સોલંકી

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

ચાચિકાર્તા(ઓ) નં. વતી સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી યોગેશ લાખાણી સાથે શ્રી વૈભવ એ. વ્યાસ સામાવાળા(ઓ) વતી પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી મિતેશ અમીન સાથે એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી એચ.કે. પટેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ જે.બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ એ.સી. રાવ

તારીખ ૧૦/૦૪/૨૦૧૯

આઈ.એ. જજમેન્ટ

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ એ.સી. રાવ)

૧. રૂલ તુરંત જ પરત કરવાપાત્ર છે. સામાવાળા – રાજ્ય વતી વિદ્વાન એ.પી.પી.

શ્રી એચ.કે. પટેલ રૂલની નોટિસની બજવણી સ્વીકારે છે.

૨. કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને તથા સંબંધિત પક્ષકારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોની સંમતિથી, આજરોજ આ અરજી આખરી સુનાવણી માટે લેવામાં આવી છે.

૩. બોટાદના એડિશનલ સેશન્સ જજ દ્વારા નિર્ણય કરાયેલ સેશન્સ કેસ નં. ૧૦૫/૨૦૧૩ માં વધારાના પુરાવા રજૂ કરવાની માંગણી કરતી, દોષસદ્ધ ઠરેલ વ્યક્તિ (મૂળ આરોપી નં. ૧) ની વિનંતી પર, સીઆર.પી.સી. (ત્યારબાદ "સીઆર.પી.સી." તરીકે ઉલ્લેખિત) ની કલમ ૩૯૧ હેઠળની આ અરજી છે.

જ. અમે એ બાબત નોંધ પર લઈએ છીએ કે આ કામના અરજદાર સહિત કુલ ચાર આરોપીઓ સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨, ૩૯૭, ૫૦૬(૨) સાથે કલમ ૧૧૪ તથા ગુજરાત પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો.

જ.૧ કેસની સુનાવણી પૂરી થતાં, ટ્રાયલ કોર્ટે આ કામના અરજદારને મૂળ આરોપી નં. ૨ ની સાથે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ સાથે કલમ ૩૪ અને ૧૧૪ તથા ગુજરાત પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષસદ્ધ ઠેરવ્યા હતા. ટ્રાયલ કોર્ટે મૂળ આરોપી નં. ૨ ને શસ્ત્ર અધિનિયમની કલમ ૨૫(૧)(બી)(એ) હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે પણ દોષસદ્ધ ઠેરવ્યા હતા. જોકે, ટ્રાયલ કોર્ટે અરજદાર તથા અન્ય ત્રણ સહ-આરોપીઓને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૯૭ અને ૫૦૬(૨) હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓમાંથી દોષમુક્ત કર્યા હતા. અરજદારને રૂ. ૨૫,૦૦૦/- ના દંડ સાથે આગ્રવન કેદની સજા ફટકારવામાં આવી છે.

જ.૨ દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને આદેશ સામે, અરજદારે ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૪૯/૨૦૧૯ રજૂ કરી છે. અરજદાર દ્વારા ફાઈલ કરવામાં આવેલી અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે અને હાલમાં આખરી સુનાવણી માટે પેન્ડિંગ છે.

જ.૩ કેસની સુનાવણી દરમિયાન સામે આવેલી ફરિયાદપક્ષની હકીકત મુજબ, ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ – ખોડાભાઈ જોગરાણા, ૪ માર્ચ ૨૦૧૩ ના રોજ સાંજે આશરે ૬:૩૦ વાગ્યે તેમના મિત્ર બુધા ઉર્ફે વશરામભાઈની સાથે હતા.

તેઓ બંને બોટાદના પાળિયાદ રોડ પર આવેલા એક આશ્રમે દર્શન કરવા મોટરસાઈકલ પર નીકળ્યા હતા. ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ મોટરસાઈકલ ચલાવી રહ્યા હતા અને તેમના મિત્ર વશરામભાઈ પાછળ બેઠા હતા. જ્યારે તેઓ પાળિયાદ રોડ પર આવેલા શુભમ કોમ્પ્લેક્સ પાસેથી પસાર થઈ રહ્યા હતા, ત્યારે તેમણે ફાયરિંગનો અવાજ સાંભળ્યો. તેમણે ફાયરિંગના બે રાઉન્ડ સાંભળ્યા. ફાયરિંગનો અવાજ સાંભળીને, તેઓ પાછા તે જગ્યાએ આવ્યા જ્યાં તેમણે ફાયરિંગ સાંભળ્યું હતું. તેમણે જોયું કે વાસંદ કાપવાની એક દુકાન (સલૂન) પાસે ઘણા લોકો ભેગા થયા હતા. ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ સલૂનની અંદર ગયા અને મૃતક કમલેશને સલૂનની ખુરશી પર ખૂબ જ લોહીલુહાણ હાલતમાં જોયો. ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ એ આ કામના અરજદાર અને મૂળ આરોપી નં. ૨ ને સલૂનની અંદર જોયા. સલૂનમાં બે કર્મચારીઓ પણ હાજર હતા. ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ એ જોયું કે આરોપી નં. ૨ ના હાથમાં રિવોલ્વર હતી અને આ કામના અરજદારના હાથમાં તીક્ષ્ણ ધારદાર હથિયાર ફારસી હતું. ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ ના જણાવ્યા મુજબ, તે સમયે મૃતક બંને આરોપીઓને તેનું સાંભળવા કહી રહ્યો હતો અને બુટ ભવાની માતાજીનો સંદર્ભ પણ આપી રહ્યો હતો. તે જ સમયે, આરોપી નં. ૨ એ ફરીથી મૃતક પર ગોળી ચલાવી. આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ ને તુરંત જ જતા રહેવા કહ્યું, નહીંતર તેને પણ મારી નાખવામાં આવશે. ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ ડરી જઈને દુકાનની બહાર આવી ગયા. ત્યારબાદ, આ કામના અરજદાર અને આરોપી

નં. ૨ કમલેશને સલૂનની બહાર લાવ્યા અને નીચે ફેંકી દીધો. અરજદારે પોતાના હાથમાં રહેલા હથિયારથી મૃતકના ચહેરા અને માથા પર ઈજાઓ પહોંચાડી હોવાનું મનાય છે. ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ ના સાથીદાર વશરામે ફરિયાદપક્ષ સાક્ષી નં. ૨૮ ને કહ્યું કે હાથમાં ફારસીવાળો વ્યક્તિ મુનમુન એટલે કે આ કામનો અરજદાર હતો.

જ.જ ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરના મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓની કદર કરીને, આખરે આ કામના અરજદાર અને મૂળ આરોપી નં. ૨ ને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૪ અને ૧૧૪ સાથે વંચાણે લેતા કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ખૂનના ગુના માટે દોષી ઠેરવ્યા. અરજદાર પોતાની દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને આદેશ સામે દાખલ કરેલી ક્રિમિનલ અપીલના નિકાલ સુધી આજીવન કેદની મુખ્ય સજાના આદેશને મોકૂફ (સસ્પેન્ડ) રાખવાની પ્રાર્થના કરે છે.

પ. એ નોંધવું જરૂરી છે કે અરજદારે સજા મોકૂફી માટે અરજી કરી હતી જે આ કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૬ માર્ચ ૨૦૧૮ ના આદેશથી રદ કરવામાં આવી હતી.

ક. અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી લખાણીએ નીચે મુજબની રજૂઆતો કરી છે :- કથિત બનાવની તારીખ અને સમયે અરજદાર ગુનાના સ્થળે હાજર ન હતો. તે બોટાદમાં નહીં પરંતુ આણંદમાં હતો, જે બનાવના સ્થળથી લગભગ ૨૦૦ કિલોમીટર દૂર છે; તપાસ અધિકારીએ તપાસ દરમિયાન ઘણા વ્યક્તિઓના નિવેદનો નોંધ્યા હતા અને તે નિવેદનો પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે બનાવના સમયે અરજદાર બોટાદમાં નહીં પણ આણંદમાં હતો;

તપાસ અધિકારીએ પોતાની ઉલટતપાસમા સ્વીકાર્યું છે કે અરજદાર આણંદમાં હતો.

૬.૧ એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે જો અરજદારને અલીબાઈ (અન્યત્ર હાજરી) ના પોતાના બચાવને સમર્થન આપવા માટે આ તબક્કે વધારાના પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપવામાં નહીં આવે, તો અરજદારના બચાવને ગંભીર અન્યાય થશે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર નિર્દોષ હોવા છતાં, બિનજરૂરી રીતે લાંબો સમય જેલમાં વિતાવ્યો છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અલીબાઈનો બચાવ ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ તપાસ અધિકારીઓની જુબાનીમાં સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. તેમ છતાં, ટ્રાયલ કોર્ટમાં અરજદારના વિદ્વાન બચાવ પક્ષના વકીલે અલીબાઈના બચાવના સમર્થનમાં બચાવ પક્ષના સાક્ષીની તપાસ કરવાનું યોગ્ય માન્યું ન હતું. ટ્રાયલ કોર્ટે અરજદારના અલીબાઈના બચાવને માત્ર એ જ આધારે માન્યો ન હતો કે અરજદારે પોતાના અલીબાઈના બચાવના સમર્થનમાં કોઈ સ્વતંત્ર બચાવ સાક્ષીની તપાસ કરી ન હતી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે ટ્રાયલ કોર્ટનો ચુકાદો વાંચ્યા પછી, અરજદારને પહેલીવાર ખબર પડી કે તપાસ અધિકારીની જુબાની તેનો બચાવ પુરવાર કરવા માટે પૂરતી ન હતી અને તેથી, હવે કોર્ટ સમક્ષ પુરાવા રજૂ કરવા જરૂરી છે અને આથી આ અરજી મંજૂર કરવી જરૂરી છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે ફોજદારી કાયદાનો એ મૂળભૂત સિદ્ધાંત છે કે ભલે સો દોષી છૂટી જાય, પણ એક નિર્દોષને શિક્ષા થવી જોઈએ નહીં. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર

સંપૂર્ણપણે નિર્દોષ છે અને ખોટી રીતે દોષસદ્ધ ઠેરવવામાં આવ્યો છે અને પોતાની નિર્દોષતા પુરવાર કરવા માટે, અરજદારને અરજીમાં માંગ્યા મુજબ બચાવ પક્ષના સાક્ષીઓની તપાસ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ.

૬.૨ અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સીનિયર કાઉન્સેલ શ્રી લખાણીએ ભારપૂર્વક દલીલ કરી હતી કે સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૩૯૧ હેઠળ, કોર્ટ પાસે વ્યાપક સત્તાઓ છે જેનો ઉપયોગ વધારાના પુરાવા ગ્રાહ્ય રાખવા માટે થઈ શકે છે. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે રાજેશ્વર પ્રસાદ મિશ્રા વિ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૫ એસ.સી. ૧૮૮૭ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં ફકરા નં. ૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે :

"૯. વધારાના પુરાવા વિવિધ કારણોસર જરૂરી હોઈ શકે છે જેની યાદી અહીં આપવી મુશ્કેલ છે (જો શક્ય હોય તો પણ). ધારાસભાએ જે કામ કરવાથી દૂર રહી છે, એટલે કે અપીલ કોર્ટના વિવેકાધિકારને અમુક ચોક્કસ પરિસ્થિતિઓ સુધી મર્યાદિત કરવાનું, તે અમે કરવા માંગતા નથી. જોકે, એવું કહી શકાય કે વધારાના પુરાવા એટલા માટે જરૂરી હોવા જોઈએ નહીં કે ચુકાદો આપવો અશક્ય બનશે, પરંતુ એટલા માટે કે તેના વગર ન્યાયનો અનાદર થશે. સત્તાનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક અને માત્ર યોગ્ય કેસોમાં જ થવો જોઈએ. એકવાર આવું પગલું વાજબી ઠરે, પછી જે પ્રકારના પુરાવા મેળવી શકાય તેના પર કોઈ મર્યાદા નથી. તે ઔપચારિક અથવા સબસ્ટેન્શિયલ હોઈ શકે છે. અલબત્ત, તે એવી રીતે ગ્રાહ્ય

રાખવા જોઈએ નહીં જેનાથી આરોપીને અન્યાય થાય, ઉદાહરણ તરીકે તેને ફરીથી કેસ ચલાવવાના (રી-ટ્રાયલ) છૂપા માર્ગ તરીકે અથવા તેની સામેના કેસનું સ્વરૂપ બદલવા માટે ગ્રાહ્ય રાખવા જોઈએ નહીં. જો ફરિયાદપક્ષને વ્યાજબી તક મળી હોય અને તેણે તેનો ઉપયોગ ન કર્યો હોય, તો ન્યાયની જરૂરિયાતો અન્યથા નિર્દેશ ન કરે ત્યાં સુધી આ આદેશ સામાન્ય રીતે કરવો જોઈએ નહીં. અધિનિયમ પરની ટીકાઓ એવા કેસોથી ભરેલી છે જેમાં કલમ ૪૨૮ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. સુનાવણી વખતે અમને ઘણા દાખલાઓ ટાંકવામાં આવ્યા હતા. કેટલાક નિર્ણયો સામાન્યીકરણના દોષથી પીડાય છે અને કેટલાક અન્ય સાહચર્યથી દલીલ કરવાના દોષથી. ટાંકવામાં આવેલા કેસોની હકીકતો એટલી ભિન્ન છે કે તેમની તપાસ કરવાનું નિર્ણયક રહેશે. જો આપણે કોઈ ઉપયોગી હેતુ જોઈ શકતા હોત તો અમે કદાચ આ પ્રયાસ કર્યો હોત, પરંતુ અમને એવો કોઈ હેતુ દેખાતો નથી. હાઈકોર્ટમાં વિવેકાધિકારની સત્તાનું અસ્તિત્વ સ્વીકારવામાં અમે સાચા હોઈશું અને અમે જે જરૂરી માનીએ છીએ તે માત્ર એ જોવાનું છે કે વિવેકાધિકારનો યોગ્ય ઉપયોગ થયો હતો કે નહીં."

૬.૩ શ્રી લખાણીએ ઝાહિરા હબીબુલ્લા એચ. શેખ અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૪ એસ.સી. ૩૧૧૪ ના કેસમાં આપેલા સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં ફકરા નં. ૫૧, ૫૨, ૫૪ અને ૫૬ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે :

"૫૧. કલમ ૩૯૧ ઘડવામાં ધારાસભાનો આશય અપીલ કોર્ટને એવી સત્તા આપવાનો જણાય છે જેથી તે સુનિશ્ચિત કરી શકે કે ફરિયાદી અને જે વ્યક્તિઓ સામે કેસ ચલાવવામાં આવી રહ્યો છે તેમની વચ્ચે ન્યાય થાય, અને જો અપીલ કોર્ટને લાગે કે સાચો અને યોગ્ય નિર્ણય આપવા માટે અમુક પુરાવા જરૂરી છે, તો તે કલમ ૩૯૧ હેઠળ કાર્યવાહી કરવા માટે વાજબી ઠરશે.

૫૨. કલમ ૩૯૧ ના લખાણમાં પુરાવાના સ્વરૂપ અંગે અથવા તે માત્ર ફરિયાદપક્ષ માટે જ લેવાના છે અથવા આ કલમની જોગવાઈઓનો ઉપયોગ માત્ર ત્યારે જ કરવાનો છે જ્યારે ફરિયાદપક્ષ માટે ઔપચારિક પુરાવાની જરૂર હોય, તેવી કોઈ મર્યાદા નથી. જો અપીલ કોર્ટને લાગે કે ન્યાયના હિતમાં વધારાના પુરાવા લેવા જરૂરી છે તો તે તેમ કરશે. આ જોગવાઈમાં એવું કશુંય નથી જે તેને માત્ર એવા કેસો સુધી સીમિત કરે જ્યાં માત્ર કોઈ ઔપચારિક ખામી હોય. આ બાબત અપીલ કોર્ટના વિવેકાધિકારની છે. ઉપર પુનરાવર્તિત કર્યા મુજબ, ન્યાયના હેતુઓ માત્ર ત્યારે જ પૂરા થતા નથી જ્યારે કોઈ ફોજદારી કેસમાં આરોપી છૂટી જાય. રાજ્ય અને પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર મારફતે કાર્ય કરતો સમાજ પણ ન્યાય મેળવવાનો હકદાર છે. સમાજનો પક્ષ કોર્ટ દ્વારા તેના ન્યાયિક કાર્યોના નિર્વહનમાં સમાન વ્યવહાર મેળવવાને પાત્ર છે.

૫૪. સાવચેતીની જરૂરિયાત અંગે આ કોર્ટ દ્વારા મોહનલાલ શામજી સોનીના કેસ (ઉપરોક્ત) અને રામ ચંદર વિ. હરિયાણા રાજ્ય (૧૯૮૧ (૩) એસસીસી ૧૯૧) માં વિચારણા કરવામાં આવી હતી, જે ૧૯૮૮ ના ફોજદારી કાર્યરીતિ

અધિનિયમ (ટૂંકમાં 'જૂનો અધિનિયમ') ની તેની સમકક્ષ કલમ ૫૪૦ સાથે સંબંધિત હતા અને જમાતરાજ ના કેસ (ઉપરોક્ત) માં પણ વિચારણા કરાઈ હતી. કલમ ૩૧૧ અંગે વિચારણા કરતી વખતે આ કોર્ટે રાજેન્દ્ર પ્રસાદ વિ. નારકોટિક સેલ, તેના ઈન્ચાર્જ અધિકારી મારફતે, દિલ્લી (૧૯૯૯ (૬) એસસીસી ૧૧૦) માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

"ફોજદારી અદાલતોમાં એ સામાન્ય અનુભવ છે કે જ્યારે પણ કોર્ટ સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૩૧૧ હેઠળ અથવા ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૧૬૫ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરે છે ત્યારે બચાવ પક્ષના વકીલ એવું કહીને વાંધો ઉઠાવે છે કે કોર્ટ "ફરિયાદપક્ષના કેસની ક્ષતિ (લકુના) પૂરી કરી શકે નહીં". ફરિયાદપક્ષમાં રહેલી ક્ષતિને ટ્રાયલ દરમિયાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર દ્વારા સંબંધિત સામગ્રી રજૂ કરવામાં અથવા સાક્ષીઓ પાસેથી સંબંધિત જવાબો મેળવવામાં કરાયેલી ભૂલના પરિણામ સાથે સરખાવી શકાય નહીં. "ભૂલ કરવી એ માનવસહજ છે" એ કહેવત ભૂલો થવાની શક્યતાનો સ્વીકાર છે જેના માટે માણસો સક્ષમ છે. કેસ ચલાવતી વખતે આવી કોઈ ખામી કે ભૂલોના પરિણામને એવી ક્ષતિ તરીકે સમજી શકાય નહીં જેને કોર્ટ પૂરી કરી શકે નહીં. ફરિયાદપક્ષમાં ક્ષતિને ફરિયાદપક્ષના કેસના માળખામાં રહેલી સહજ નબળાઈ તરીકે સમજવી જોઈએ. તેનો લાભ સામાન્ય રીતે કેસની સુનાવણીમાં આરોપીને મળવો જોઈએ, પરંતુ ફરિયાદપક્ષના સંચાલનમાં થયેલી ચૂકને અફર ક્ષતિ ગણી શકાય નહીં. ટ્રાયલમાં કોઈપણ પક્ષને ભૂલો સુધારવાથી રોકી શકાય નહીં. જો કોઈ અજ્ઞાનતાના કારણે યોગ્ય પુરાવા રજૂ ન કરાયા હોય અથવા સંબંધિત સામગ્રી રેકૉર્ડ પર ન લાવી શકાઈ હોય, તો કોર્ટે આવી ભૂલોને સુધારવાની પરવાનગી આપવામાં ઉદાર થવું જોઈએ. આખરે, ફોજદારી કોર્ટનું કાર્ય ફોજદારી ન્યાયનું વહીવટ કરવાનું છે, પક્ષકારો દ્વારા કરાયેલી

ભૂલો ગણવાનું અથવા પક્ષકારોમાંથી કોણે વધુ સારું પ્રદર્શન કર્યું તે શોધી કાઢવાનું અને જાહેર કરવાનું નથી".

૫૬. આખરી વિશ્લેષણમાં, પછી તે કલમ ૩૮૬ હેઠળનો કેસ હોય કે કલમ ૩૯૧ હેઠળનો હોય, અદાલતે જે અંતર્નિહિત ઉદ્દેશ્ય ધ્યાનમાં રાખવો જોઈએ તે એ જ કારણો છે જેના માટે અદાલતો અસ્તિત્વ ધરાવે છે એટલે કે સત્ય શોધવું અને નિષ્પક્ષ રીતે ન્યાય આપવો અને એ પણ સુનિશ્ચિત કરવું કે અદાલતોની પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ એવી રીતે ન થાય જેનાથી અન્યાયને અવકાશ મળે અથવા તે શોષણ અને અન્યાયના સાધન તરીકે વપરાય."

૬.૪ શ્રી લખાણીએ બ્રિગેડિયર સુખજીત સિંહ (નિવૃત્ત) એમ.વી.સી. વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય, ૨૦૧૯ (૨) સ્કેલ ના કેસમાં આપેલા સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં ફકરા નં. ૨૦ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે :

"૨૦. હાઈકોર્ટનું બીજું અવલોકન એ છે કે અપીલ તબક્કે વધારાના પુરાવા લેવાની અરજી અપીલકર્તા દ્વારા અપીલના નિર્ણયને અનંતકાળ સુધી વિલંબિત કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે, પણ જ્યારે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ પુરાવા રજૂ કરવામાં ફરિયાદપક્ષને બાર વર્ષનો સમય લાગ્યો અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ૦૭.૧૦.૨૦૧૩ ના રોજ ચુકાદો આપવામાં આવ્યો, અને અપીલ ૦૮.૧૦.૨૦૧૩ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે અપીલકર્તા પર એવો આક્ષેપ કેવી રીતે મૂકી શકાય કે તેનો આશય અપીલમાં અનંતકાળ સુધી વિલંબ કરવાનો હતો તે અમે જોઈ શકતા નથી. આ અવલોકન અયોગ્ય અને ખોટું હતું. જ્યારે અધિનિયમ આરોપીને અપીલ કરવાનો અધિકાર આપે છે, ત્યારે તેની પાસે ન્યાયના

હિતમાં તમામ પગલાં લેવાનો અને અપીલ કોર્ટની તમામ સત્તાઓનો લાભ લેવાનો અધિકાર છે. ફોજદારી કેસમાં અપીલ કોર્ટે એ વિચારવું પડે છે કે શું આરોપીની દોષસિદ્ધિ ટકાવી રાખવા યોગ્ય છે કે અપીલકર્તાએ દોષમુક્તિ માટે કેસ બનાવ્યો છે. તમામ અદાલતોનો પ્રયાસ સત્ય અને ન્યાય સુધી પહોંચવાનો હોવો જોઈએ. ફરિયાદીનો કેસ પણ એવો જ રહ્યો છે કે ટ્રસ્ટ ડીડના અમલ પછી જ ખેતીની જમીનના વેચાણ અંગેની વાટાઘાટો શરૂ થઈ હતી. ટ્રસ્ટ ડીડ અને ઠરાવ, જે જમીનના વેચાણની પ્રક્રિયા શરૂ કરવા માટેનો પાયો અને આધાર છે, તે એવા દસ્તાવેજો હતા જેને અપીલકર્તાના ભાગે જો કોઈ ફોજદારી આશય હોય તો તે શોધી કાઢવા માટે કોઈપણ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે પુરવાર કરવાની પરવાનગી આપવી જોઈતી હતી."

૭. આ અરજીનો વિરોધ કરતી વખતે, સામાવાળા – રાજ્ય વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી મિતેશ અમીને રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર પાસે તેના અલીબાઈના પુરાવા રજૂ કરવાની પૂરતી તકો હતી, તેમ છતાં, તે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ પુરાવા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો. વિદ્વાન પી.પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે અપીલની આખરી સુનાવણી વખતે, વધારાના પુરાવા રજૂ કરવા માટે વધારાના પુરાવા લેવાની અરજી પર કોર્ટ દ્વારા વિચારણા કરી શકાય છે.

૭.૧ શ્રી અમીને રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તા ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ પોતાના પુરાવા શા માટે રજૂ કરવાની સ્થિતિમાં ન હતો તેનું કોઈ વાજબી કારણ આપવામાં આવ્યું નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે કલમ ૩૯૧ નો હેતુ આરોપીને પુનઃ સુનાવણી (રી-ટ્રાયલ) ની તક આપવાનો નથી. જો આવી

અરજી મંજૂર કરવામાં આવે, તો રોજબરોજ કોર્ટમાં આવી અરજીઓનો ઉપદ્રવ વધી જશે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે આવી સત્તાનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક થવો જોઈએ અને સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૩૯૧ એ સામાન્ય નિયમનો અપવાદ છે. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન પી.પી. એ અજય કુમાર ગર્ગ વિ. ગૌરવ અને અન્ય, (૨૦૧૭) ૧૧ એસસીસી ૪૬૯ ના કેસમાં આપેલા સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં ફકરા નં. ૪ અને ૫ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે :

"૪. આ અપીલના હેતુ માટે સંબંધિત છે ત્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૩૯૧ નીચે મુજબ વંચાય છે: "૩૯૧. અપીલ કોર્ટ વધુ પુરાવા લઈ શકશે અથવા તે લેવા માટે નિર્દેશ આપી શકશે- (૧) આ પ્રકરણ હેઠળની કોઈપણ અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે, અપીલ કોર્ટ, જો વધારાના પુરાવા જરૂરી માને, તો તેના કારણો નોંધશે અને કાં તો પોતે આવા પુરાવા લઈ શકશે, અથવા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા લેવાનો નિર્દેશ આપી શકશે, અથવા જ્યારે અપીલ કોર્ટ હાઈકોર્ટ હોય, ત્યારે સેશન્સ કોર્ટ અથવા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા લેવાનો નિર્દેશ આપી શકશે." આ જોગવાઈનું માત્ર વાંચન જ સ્પષ્ટ કરે છે કે કલમ અપીલ કોર્ટને વધારાના પુરાવા નોંધવાની સત્તા આપે છે, શરત એ છે કે તે નોંધવાના કારણોસર સંતોષાય કે આ બાબતમાં વધારાના પુરાવા જરૂરી છે. સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૩૯૧ એ સામાન્ય નિયમનો અપવાદ હોવાથી કે અપીલનો નિર્ણય ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રહેલા પુરાવાના આધારે થવો જોઈએ, આ કલમ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ સાવચેતી અને સાવધાનીપૂર્વક કરવો જોઈએ જેથી ન્યાયના હેતુઓ સરે, નહીં કે સામાન્ય બાબત તરીકે.

પ. રામભાઉ અને અન્ય વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય : ૨૦૦૧ કી.એલ.જે. ૨૩૪૩ માં, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે કલમ ૩૯૧ નો હેતુ ક્ષતિ પૂરવાનો નથી, પરંતુ ન્યાયના હેતુઓને સક્ષમ કરવાનો છે. વધારાના પુરાવાનો સ્વીકાર ફરિયાદપક્ષ કે બચાવ પક્ષ માટે પ્રતિકૂળ થાય તેવી રીતે કાર્ય કરવો જોઈએ નહીં. જોકે કોર્ટે વ્યાપક વિવેકાધિકાર આપવામાં આવ્યો છે, પણ તે ન્યાયિક રીતે વાપરવો જોઈએ અને ધારાસભાએ કારણો નોંધવાની જરૂરિયાત રાખીને સુરક્ષા વાલ્વ મૂક્યો છે. આમ, કારણો નોંધવા એ કલમ ૩૯૧ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ માટેની પૂર્વશરત છે અને કારણો વિનાનો આદેશ એ મનની બિન-ઉપયોગિતા સમાન ગણાશે, જેનાથી કલમ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખામીયુક્ત બનશે."

૭.૨ વિદ્વાન પી.પી. એ રાજવિંદર સિંહ વિ. હરિયાણા રાજ્ય, (૨૦૧૬) ૧૪ એસસીસી ૬૭૧ ના કેસમાં આપેલા સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે : "ટ્રાયલ તબક્કે જ ફોરેન્સિક નિષ્ણાતની તપાસ કરવાનું ચોક્કસપણે શક્ય હતું અને અપીલ તબક્કે વધારાના પુરાવા રજૂ કરવાની પ્રાર્થનાને ફગાવી દેવામાં હાઈકોર્ટ સાચી હતી."

૭.૩ ઉપર દર્શાવેલ ચુકાદા પર આધાર રાખીને, વિદ્વાન પી.પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે સદર સત્તામંડળ આ કેસની હકીકતોને સ્પષ્ટપણે લાગુ પડે છે અને વર્તમાન અરજી રદ કરવા પાત્ર છે.

૭.૪ છેલ્લે, વિદ્વાન પી.પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે પુરાવાની વિગતવાર વિચારણા કર્યા વિના આ અરજીનો નિર્ણય થઈ શકે નહીં અને તેથી, અપીલની આખરી સુનાવણી વખતે જ તેનો નિર્ણય લેવો જરૂરી છે.

૭.૫ વિદ્વાન પી.પી. એ રવિન્દ્રભાઈ ઉર્ફે જોન લખુભાઈ વાઘેલા વિ. ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૧૭ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ.-એચ.સી. ૨૩૮૨૮૯ ના કેસમાં આ કોર્ટની કો-ઓર્ડિનેટ બેંચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં ફકરા નં. ૫, ૧૦, ૧૧, ૧૨ અને ૧૩ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે :

"૫. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા લેવાયેલા વલણનો વિરોધ કરવા માટે, વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી મિતેશ અમીને ભારપૂર્વક દલીલ કરી હતી કે અલીબાઈનો આ બચાવ ટ્રાયલ દરમિયાન સંબંધિત સમયે અરજદાર પાસે ખૂબ જ ઉપલબ્ધ હતો જેનો લાભ લઈ શકાયો હોત. સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૩૯૧ હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈનો સંદર્ભ આપતાં, શ્રી મિતેશ અમીને દલીલ કરી હતી કે પૂર્વશરતના ભાગરૂપે આ વૈધાનિક જોગવાઈનો આશ્રય લેતા પહેલા, વ્યક્તિએ સૌથી પહેલાં પુરાવા રજૂ કરવાની જરૂરિયાત પુરવાર કરવી પડે અને જરૂરિયાત એ મુખ્ય મુદ્દો છે. વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે ચીંધ્યું હતું કે શરૂઆતથી જ એટલે કે આગોતરા જામીન માગવાના દિવસથી જ, અરજદારને એ વાતની ભાન હતી કે ગુનાના સ્થળેથી તેની ગેરહાજરી વાજબી ઠેરવવા માટે રેકૉર્ડ પર શું લાવવાનું હતું. છતાં, અલીબાઈનો આ બચાવ ટ્રાયલ દરમિયાન પૂરા મનથી રજૂ કરાયો ન હોય તેમ જણાય છે. વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે ચીંધ્યું હતું કે એક્ટિઝબિટ ૨૮૮ અને એક્ટિઝબિટ ૨૮૯ દ્વારા બે દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા છે જે પેપરબુક સંકલનના પાના નં. ૧૩૪૫

અને ૧૩૪૬ પર અનુક્રમે દેખાય છે જે વિશાલ ટ્રાવેલ્સનું રજિસ્ટર છે અને પુરાવાનો આ ટુકડો પોતે પ્રાથમિક પુરાવો છે અને તેની સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેના તારણો પર પણ પહોંચવામાં આવ્યું છે જે આદેશમાંથી ખૂબ જ દેખાય છે અને, તેથી, આ તબક્કે અલીબાઈનો બચાવ ઉઠાવવાની મંજૂરી આપવી, તે ટ્રાયલના પૂર્ણ સુનાવણીવાળા નિર્ણયને નિષ્ફળ બનાવશે જે અન્યથા યોગ્ય અને યોગ્ય છે.

૫.૧ વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી મિતેશ અમીને ચીંધ્યું હતું કે કથિત બનાવ ૧૩.૬.૨૦૧૦ ના રોજ બન્યો હતો અને, તેથી, ટ્રાયલ દરમિયાન અડધા મનથી બચાવ લેવામાં આવ્યો હતો જેથી કરીને જો આખરે તે અલીબાઈથી બચી જાય, તો તે વર્તમાન અરજી દ્વારા સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૩૯૧ નો સંદર્ભ આપીને આ બચાવની ચકાસણી કરી શકે અને, તેથી, હવે અરજદારને વ્યક્તિના એફિડેવિટ સાથે અરજીમાં જણાવેલ કેટલાક દસ્તાવેજો રજૂ કરવાની મંજૂરી આપવાની વિનંતી કરી છે, અરજદાર આ સામગ્રીને કેસની પુનઃ સુનાવણી (રી-ટ્રાયલ) ના છૂપા માર્ગ તરીકે મૂકવા માંગે છે અને, તેથી, અરજદારના આવા મનસૂબાને પ્રોત્સાહન આપવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

૫.૨ વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી મિતેશ અમીને ભારપૂર્વક દલીલ કરી હતી કે જ્યારે વધુ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે પણ અરજદારે સંજોગોને વિગતવાર સમજાવ્યા ન હતા કે કોઈ સામગ્રી રજૂ કરી ન હતી, છતાં પહેલા દિવસથી જ અરજદાર આ વાત પ્રત્યે સચેત હતો કે વિશાલ ટ્રાવેલ્સમાંથી કોઈ વ્યક્તિની તપાસ કરી ન હતી કે અશોકભાઈની તપાસ કરવાનું પણ પસંદ કર્યું ન હતું, જેઓ હવે એફિડેવિટ દ્વારા સમર્થન આપવા આગળ આવ્યા છે. વિદ્વાન

પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે ચીંધ્યું હતું કે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧ અને કલમ ૧૦૬ હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈઓના આધારે, આરોપી પર તેનો બચાવ સ્થાપિત કરવાની ફરજ લાદવામા આવી છે અને આવો બોજ અરજદાર – આરોપી દ્વારા તેનો બચાવ રજૂ કરીને વહન કરવો જોઈતો હતો. વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે ચીંધ્યું હતું કે સીઆર.પી.સી. ની કલમ ૩૯૧, નિઃશંકપણે, વધારાના પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપે છે, પરંતુ જે પક્ષ આવો લાભ લેવા ઈચ્છે છે, તેણે કેસ બનાવવો પડે છે અને તે પસંદગીપૂર્વક દસ્તાવેજોનો અમુક ભાગ રજૂ કરી શકે નહીં, બોજ આંશિક રીતે વહન કરી શકે નહીં અને પછી, અનુકૂળ સમયની રાહ જોઈ શકે નહીં જેથી કરીને કેસને રિમાન્ડ અને પુનઃ સુનાવણી (રી-ટ્રાયલ) તરફ લઈ જઈ શકાય અને, તેથી, આવા મનસૂબાને કામ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં અને, તેથી, અરજી રદ કરવા પાત્ર છે.

૧૦. તે હકીકત હોવા છતાં, જ્યારે કોર્ટ દ્વારા અપીલની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી નથી ત્યારે વિનંતી પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે. તે ઉપરાંત, રજૂઆત સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, અમે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વિ. ઈબ્રાહિમ ઉદ્દીન અને અન્ય, (૨૦૧૨) ૮ એસસીસી ૧૪૮ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આવ્યા છીએ, જેમાં લગભગ આવી જ સ્થિતિમાં, કોર્ટે અવલોકન કર્યું છે કે અપીલ પેનિંગ હોય તે દરમિયાન વધારાના પુરાવા માટેની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હોય તો પણ, તેનો નિકાલ અને સુનાવણી અપીલની આખરી સુનાવણી વખતે જ થવી જોઈએ અને અપીલ હાથ પર લેતા પહેલાં, આવી

અરજીઓને સામાન્ય રીતે ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં. સદર નિર્ણયના ફક્ત નં. ૫૨, ૫૩ અને ૮૫.૭ માં આપેલા નીચે મુજબના અવલોકનોને નકારી કાઢવા શક્ય નથી, તેથી તેને નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે :

"૫૨. આમ, ઉપરોક્ત પરથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલના તબક્કે વધારાના પુરાવા રેકૉર્ડ પર લેવાની અરજી, અપીલ પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન દાખલ કરવામાં આવી હોય તો પણ, અપીલની આખરી સુનાવણી વખતે એવા તબક્કે સાંભળવાની હોય છે જ્યારે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની કદર કર્યા પછી, કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચે કે ચુકાદો આપવા માટે અથવા અન્ય કોઈ મહત્વના કારણસર વધારાના પુરાવા રેકૉર્ડ પર લેવા જરૂરી હતા. જો અપીલની સુનાવણી પહેલા વધારાના પુરાવા રેકૉર્ડ પર લેવાની અરજી પર વિચારણા કરવામાં આવી હોય અને મંજૂર કરવામાં આવી હોય, તો તે આદેશ ચુકાદો આપવા માટે આવા પુરાવા રેકૉર્ડ પર લેવા જરૂરી છે કે નહીં તે અંગેના મનના સંપૂર્ણ અને અબુધ બિન-ઉપયોગનું પરિણામ હોવાથી, પરિણામહીન/અઅમલપાત્ર રહે છે અને તેને અવગણવા પાત્ર છે.

૫૩. વર્તમાન કેસમાં, સીપીસી ના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૨૭ હેઠળની અરજી ૬.૪.૧૯૯૮ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તેને ૨૮.૪.૧૯૯૯ ના રોજ મંજૂર કરવામાં આવી હતી, જોકે પ્રથમ અપીલ ૧૫.૧૦.૧૯૯૯ ના રોજ સાંભળવામાં આવી હતી અને તેનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો. ઉપર ઉલ્લેખિત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને, ૨૮.૪.૧૯૯૯ ના આદેશને માત્ર અવગણવાનો જ રહે

છે. ૮૫.૭ પ્રથમ અપીલ કોર્ટે અપીલની સુનાવણી પહેલા સીપીસી ના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૨૭ હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરીને ગંભીર ભૂલ કરી હતી. આમ, સદર અરજી મંજૂર કરતો આદેશ અવગણવા પાત્ર છે કારણ કે તે વૈધાનિક જરૂરિયાતના ગંભીર ઉદ્ધંધનમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો".

૧૧. જોકે ઉપરોક્ત નિર્ણય દીવાની કાર્યવાહી સાથે સંબંધિત છે, પરંતુ સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઠરાવ્યા મુજબ વધારાના પુરાવા રજૂ કરવાના મુદ્દા પરનો તર્ક સીપીસી ના ઓર્ડર ૪૧ રૂલ ૨૭ ને સમાન જ છે અને, તેથી, જ્યારે રેકૉર્ડ પર આવી સ્થિતિ પ્રવર્તી રહી હોય, ત્યારે અમે આ તબક્કે અરજી ન સ્વીકારવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ.

૧૨. રામભાઉ અને અન્ય વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૧ એસ.સી. ૨૧૨૦ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા વધુ એક નિર્ણયને કાર્યવાહીના આ તબક્કે અરજી ન સ્વીકારવાનો અભિપ્રાય આપતી વખતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે. સદર નિર્ણયના સંબંધિત અવલોકનો ફક્ત નં. ૪ માં છે જે ટાંકવામાં આવ્યા છે, આમ;

"૪. પ્રસંગોપાત, કલમ ૩૯૧ એ સામાન્ય નિયમનો અપવાદ બનાવે છે કે અપીલનો નિર્ણય ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રહેલા પુરાવાના આધારે થવો જોઈએ અને સત્તાઓ અપવાદ હોવાથી હંમેશા સાવચેતી અને સાવધાનીપૂર્વક વાપરવી પડશે જેથી ન્યાયના હેતુઓ સરે. વધુમાં એ નોંધવું જોઈએ કે ન્યાયિક કાર્યવાહીની આખરીતાનો સિદ્ધાંત કલમ ૩૯૧ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગના કારણે રદ થતો નથી કે કોઈપણ રીતે અસર પામતો નથી

કારણ કે તે નવી સુનાવણી (ડી નોવો ટ્રાયલ) નિવારે છે. તે ક્ષતિ પૂરવા માટે નથી પરંતુ ન્યાયના હેતુઓને સક્ષમ કરવા માટે છે. સિવિલ પ્રોસિજર કોડના વિશ્લેષણ પર નોંધવું અનાવશ્યક છે કે, કલમ ૩૯૧ આ રીતે સી.પી. કોડના ઓર્ડર ૪૧, ૩૯ ૨૭ સમાન છે".

૧૩. ઉપરોક્ત પરિસરમાં, તેથી, અમે એવા મક્કમ અભિપ્રાયના છીએ કે આખરી સુનાવણી માટે અપીલ શરૂ થાય તે પહેલાં, આ તબક્કે વધારાના પુરાવાના મુદ્દા પર કંઈપણ અભિપ્રાય આપવો એ અમારા ભાગે સમય પહેલાંની કસરત ગણાશે અને આ તબક્કે, અમે એવા મક્કમ અભિપ્રાયના છીએ કે કાયદાની ઉપરોક્ત સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને અરજી પર દબાણ કરવામાં આવ્યું હોવા છતાં, અમે તેને સ્વીકારવાની સ્થિતિમાં નથી. અમે બંને પક્ષો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો સાથે વિગતવાર વ્યવહાર કરવાથી દૂર રહીએ છીએ અને, તેથી, અપીલની મુખ્ય કાર્યવાહીના યોગ્ય તબક્કે યોગ્ય અરજી રજૂ કરવા માટે અરજદારના વિદ્વાન વકીલ માટે ખુલ્લું રાખીને, દલીલોના ગુણદોષની તપાસ ન કરવાનું અમે યોગ્ય માનીએ છીએ. આથી, અમે કાર્યવાહીના આ તબક્કે અરજી ગ્રાહ્ય રાખવા ઈચ્છતા નથી. તદનુસાર, અરજી રદ કરવામાં આવે છે. ૩૯ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે."

૮. વિદ્વાન પી.પી. શ્રી અમીન દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોમાં અમને તથ્ય જણાય છે કે અપીલના ગુણદોષ અને દોષોમાં પ્રવેશ કર્યા વિના આ તબક્કે હાથ પરની અરજીનો નિર્ણય થઈ શકે નહીં અને અમે રવિન્દ્રભાઈ ઉર્ફે જોન લખુભાઈ વાઘેલા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં કો-ઓર્ડિનેટ બેંચ દ્વારા લેવાયેલા વલણને પણ

ટેકો આપીએ છીએ કે આખરી સુનાવણી માટે અપીલ શરૂ થાય તે પહેલાં, વધારાના પુરાવા માટેની અરજી એ સમય પહેલાંની કસરત ગણાશે અને તે બિનજરૂરી રીતે પક્ષકારોના અધિકારોને પ્રતિકૂળ અસર કરશે. આ જોગવાઈનો આશય અપીલ કોર્ટને એવી સત્તા આપવાનો છે જેથી તે સુનિશ્ચિત કરી શકે કે ફરિયાદી અને જેની સામે કેસ ચલાવાયો છે તેમની વચ્ચે ન્યાય થાય. જો અપીલ કોર્ટને અપીલની આખરી સુનાવણી વખતે જણાય કે ન્યાયી નિર્ણય માટે અમુક પુરાવા જરૂરી છે, તો તે યોગ્ય કાર્યવાહી કરશે.

૮.૧ ઉપરોક્ત પરિસરમાં, તેથી, અમે એવા મક્કમ અભિપ્રાયના છીએ કે દોષસદ્ધ ઠરેલ વ્યક્તિ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી ક્રિમિનલ અપીલ આખરી સુનાવણી માટે શરૂ થાય તે પહેલાં, આ તબક્કે વધારાના પુરાવાના મુદ્દા પર કંઈપણ અભિપ્રાય આપવો એ અમારા ભાગે સમય પહેલાંની કસરત ગણાશે. આવા સંજોગોમાં, અમે બંને પક્ષો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો સાથે વિગતવાર વ્યવહાર કરવાથી દૂર રહીએ છીએ. અમે અરજદાર દોષસદ્ધ વ્યક્તિના વિદ્વાન વકીલ માટે યોગ્ય તબક્કે એટલે કે જ્યારે ક્રિમિનલ અપીલ આખરી સુનાવણી માટે તૈયાર થાય તે સમયે યોગ્ય અરજી રજૂ કરવા માટે ખુદ્દું રાખીએ છીએ.

૯. ઉપરોક્ત દાદ સાથે, અમે આ અરજીનો નિકાલ કરીએ છીએ. રૂલ ડિસ્ચાર્જ.

(ન્યાયમૂર્તિ જે.બી. પારડીવાલા)

(ન્યાયમૂર્તિ એ.સી. રાવ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.